

Nr 294.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anvisande av medel för beredande av tilläggs pensioner under år 1919 åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1919 av tilläggs pensioner åt pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt å *tilläggsstat* för år 1919 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av... kronor 106,000;

b) förklara, att tilläggs pensionerna skola till pensionstagarna utgå med följande belopp, nämligen inom anstaltens första klass med 80 kronor, inom den andra klassen med 60 kronor, inom den tredje klassen med 50 kronor och inom den fjärde klassen med 45 kronor, samt

c) medgiva, att tilläggs pensionerna må till vederbörande pensionärer utgå å de tider, i den ordning och efter de grunder, som gällande reglemente föreskriver i fråga om de från anstalten utgående ordinarie pensionerna.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

För Kungl. Maj:t anmälde jag den 9 januari 1919 bland de tionde huvudtiteln hörande frågor under punkterna 5 och 6 i sammanhang med fråga om viss förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt en av direktionen över nämnda anstalt hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 29 oktober 1918 gjord framställning om tilläggs pensioner till anstaltens pensionärer under innevarande år.

Berörda skrivelse var av följande innehåll:

*Direktionen
över handels-
flottans pen-
sionsanstalt*

»Enligt nådiga kungörelsen den 29 januari 1864 angående inrättandet av handelsflottans pensionsanstalt fastställdes pensionerna till 160 kronor i första klassen, 120 kronor i andra, 100 kronor i tredje och 60 kronor i fjärde klassen. Pensionsbeloppen i klasserna 1—3 hava icke undergått någon förändring, medan fjärde klassens pensionärer genom nådiga brevet den 20 november 1909 utöver stadgade

60 kronor erhållit en fyllnadspension å 30 kronor, vilken sedermera bibehållits medels ett av riksdagen årligen förnyat förslagsanslag å 31,000 kronor. Pensionen uppgår således i sistnämnda klass till 90 kronor.

Dessa pensioner, redan förut otillräckliga, hava blivit det än mer genom städse ökade levnadskostnader. Dyrtiden har föranlett betydande höjningar i de löner, arvoden och pensioner, som uppbäras av statens eller kommunernas befattningshavare på alla områden. Det synes därför direktionen, som skulle billigheten kräva, att också pensionstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt erhöles en tilläggspension, som kunde bestämmas till 50 procent av nuvarande pensioner, eller till 80 kronor i första, 60 kronor i andra, 50 kronor i tredje och 45 kronor i fjärde klassen. Det för ändamålet erforderliga beloppet torde ej överskrida 106,000 kronor årligen. Anstalten saknar dock medel att bestrida en dylik utgift, och hemställer direktionen med anledning därav, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärd för beredande av ett anslag å 106,000 kronor till ifrågavarande tilläggspensioner inom anstalten under år 1919 samt att dessa finge utgå å de tider, i den ordning och efter de grunder, som gällande reglemente föreskriver om de ordinarie pensionerna. De skulle således utanordnas, förra hälften för månaderna september 1918—februari 1919 samt utbetalas från och med den 1 mars 1919 och senare hälften för månaderna mars—augusti 1919 samt utbetalas från och med 1 september 1919.

Skulle framställningen vinna bifall, anser sig direktionen böra fästa uppmärksamheten på, att ett mindre belopp torde bliva erforderligt för att anskaffa extra biträde vid utbetalningen och redovisningen av tilläggspensionerna under viss del av år 1919.»

I infortrat utlåtande den 19 november 1918 har kommerskollegium — då det kunde förutsättas, att de till pension från handelsflottans pensionsanstalt berättigade personer i regel vore, särskilt vad anginge de till de lägre klasserna hörande pensionstagarna, i sådan ekonomisk ställning, att nedgången i penningvärdet av dem tillkommande pensioner blivit för dem kännbar — ansett i hög grad önskvärt, om en tillfällig höjning av pensionsbeloppen kunde beredas för år 1919, varför kollegium funnit sig böra tillstyrka den gjorda framställningen.

Kommerskollegium.

Samtidigt härmed har också inkommit en till statsrådet och chefen för finansdepartementet ställd, av 684 pensionstagare hos handelsflottans pensionsanstalt undertecknad framställning av denna lydelse:

Petition av vissa pensionstagare.

»Undertecknade, pensionstagare i handelsflottans pensionsanstalt i Stockholm, få härmed värdsamt hemställa, att herr statsrådet ville av Kungl. Maj:t och riksdagen utverka ett kristidstillägg eller eventuellt höja pensionerna, som utgå från nämnda anstalt, för att därigenom bereda en lättnad för mången åldrig sjöman i de nu rådande svåra tiderna.

Pensionerna, som alltid varit otillräckliga, hava fastställts under helt andra ekonomiska förhållanden än nu gällande och besitta dessutom knappast mer än

tredjedelen av dess reala värde före krigets början, en höjning i de låga beloppen synes oss därför vara väl motiverad.

Då vi genom egen erfarenhet veta, hur otillräckliga de nuvarande pensionerna från handelsflottans pensionsanstalt äro, även efter en eventuell tillfällig höjning, få vi härmed även vördsamt hemställa, att frågan om en reformerad och tillfredsställande pensionering av åldriga sjömän måtte snarast möjligt upptagas till behandling.»

I över denna framställning infördrade utlåtandan hava såväl direktionen över handelsflottans pensionsanstalt som kommerskollegium åberopat vad i deras nyss återgivna yttranden den 29 oktober respektive 19 november 1918 av nämnda myndigheter anförts.

Vid anmälandet såsom nyss nämnts i statsrådet den 9 januari 1919 av förevarande fråga, anförde jag, sedan jag i korthet redogjort för vad i ärendet dittills förekommit:

»De från handelsflottans pensionsanstalt utgående pensionerna hava aldrig haft till syfte att bereda full försörjning för de i handelsflottans tjänst anställde, utan pensionerna hava i främsta rummet utgjort vederlag för den förr till sjömännen utgående så kallade »föringen» — en sjömän å fartyg i utrikes fart sedan gammalt tillkommande förmån att, i vederlag för tidigare medgiven tullfrihet för av dem utrikes ifrån införda varor, vid ankomst till svensk hamn från utrikes resa av tullmedlen utbekomma vissa belopp — varjämte de haft till syfte, bland annat, att tillföra vår handelsflotta tillräcklig bemanning. Vid sådant förhållande finner jag mig ej kunna i detta sammanhang tillstyrka bifall till sistberörda framställningar.

Emellertid hava handlingarna i detta ärende av mig överlämnats till de sakkunniga, som hava att utreda frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1919, för att tagas under övervägande vid fullgörande av det dem lämnade uppdraget.»

*Krigstide-
tilläggssak-
kunniga.*

Sedan omförmälda sakkunniga numera i ärendet avgivit yttrande, får jag ånyo anmäla detsamma för Kungl. Maj:t. I berörda, den 26 februari 1919 avgivna yttrande hava de sakkunniga sedan de i korthet redogjort för vad i ärendet förekommit, såsom sin mening uttalat, att då pensioneringen av ifrågavarande personal anordnats genom stats försorg och med statsmedel samt de utgående pensionerna under nu rådande prisförhållanden icke ens med de ifrågasatta tilläggen skulle hava det värde, som med dem åsyftats, de gjorda framställningarna syntes vara förtjänta av bifall.

Anstaltens pensionärer äro enligt det för anstalten utfärdade reglemente den 29 januari 1864 (Svensk författningssamling nr 6) fördelade i fyra klasser. Till den första klassen höra fartygsbefälhavare, som antingen avlagt sjöofficersexamen eller ock undergått sjökaptens- eller kofferdiskepparexamen av första klassen, till den andra fartygsbefälhavare, som avlagt sjökaptens- eller kofferdiskepparexamen av andra klassen, till den tredje fartygsbefälhavare, som icke undergått någonsdera av ovannämnda examina, samt styrmän, ävensom ångmaskinister samt till den fjärde klassen övrigt sjöfolk, ävensom eldare å ångfartyg. Pensionerna utgå med 160 kronor i första, 120 kronor i andra, 100 kronor i tredje och 90 kronor i fjärde klassen, allt för år räknat.

Då antalet pensionsrum inom handelsflottans pensionsanstalt för närvarande är bestämt till 196 i var och en av de tre första klasserna samt 1,176 i fjärde klassen, uppgår med tillämpning av nyssnämnda beräkningsgrund det för pensioneringen erforderliga beloppet till 180,320 kronor. Dessutom står till anstaltens förfogande ett belopp av 31,000 kronor, vilket användes för att enligt vissa föreskrifter bereda ytterligare pensioner inom klasserna 1—3. Det belopp, som sålunda utgår i pensioner, uppgår till 211,320 kronor. Kostnaden för de föreslagna tilläggspensionerna skulle, därest desamma komma att utgå med 50 procent av de nuvarande pensionerna, alltså komma att uppgå till hälften av berörda belopp eller 105,660 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för pensioneringen har riksdagen såsom bidrag till handelsflottans pensionsanstalt under tionde huvudtiteln anvisat ett ordinarie förslagsanslag å 101,000 kronor.

På framställning av Kungl. Maj:t har riksdagen vidare för vart och ett av åren 1910—1919 till förbättring av pensioneringen från handelsflottans pensionsanstalt å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel beviljat ett förslagsanslag å 31,000 kronor. Med anslaget har avsetts att höja pensionsbeloppet i anstaltens fjärde klass, omfattande sjöfolk, som icke äro fartygsbefälhavare, styrmän eller maskinister, från 60 till 90 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställningar har riksdagen därjämte till förbättring av pensioneringen inom de tre första klasserna av handelsflottans pensionsanstalt för vart och ett av åren 1913—1919 beviljat å extra stat under riksstatens tionde huvudtitel ett anslag av likaledes 31,000 kronor, från och med år 1918 betecknat som förslagsanslag, högst.

Även för år 1920 har Kungl. Maj:t, på sätt framgår av punkterna
Bihang till riksdagens protokoll 1919. 1 saml. 260 häft. (Nr 293—294.) 2

5 och 6 under tionde huvudtiteln i innevarande års statsverksproposition förda statsrådsprotokoll över finansärenden gjort enahanda framställning.

Statsbidraget utgår sålunda årligen med ett belopp av 163,000 kronor. För att täcka den uppstående bristen, i runt tal 50,000 kronor, samt för bestridande av förvaltningskostnaderna är anstalten huvudsakligen hänvisad till avkastningen av genom avsättningar bildade fonder.

*Departements-
chefen.*

Då, såsom förenämnda sakkunniga anfört, pensioneringen av ifrågasatt varande personal anordnats genom statens försorg och med statsmedel samt de utgående pensionerna under nu rådande prisförhållanden icke ens med de ifrågasatta tilläggen skulle hava det värde, som med dem åsyftats, finner jag billigheten kräva, att även ifrågasatt pensionärer beredas någon lättnad i dyrtidens tryck, varför jag i likhet med kommerskollegium och omförmälda sakkunniga får tillstyrka bifall till direktionens över handelsflottans pensionsanstalt gjorda framställning om tilläggs pensioner under år 1919 med 50 procent av nuvarande pensioner eller med 80 kronor i första, 60 kronor i andra, 50 kronor i tredje och 45 kronor i fjärde klassen.

Pensionsåret för ifrågasatt pensioner sträcker sig från september till och med augusti månader, med utbetalning av ena hälften av pensionerna från och med den 1 mars och den andra hälften från och med den 1 september. För de av mig ifrågasatt tilläggs pensionerna torde böra gälla, att de skola utgå å de tider, i den ordning och efter de grunder, som gällande reglemente föreskriver i fråga om de ordinarie pensionerna.

För ändamålet erforderligt belopp, vilket torde böra avrundas till 106,000 kronor torde kunna beredas å budgeten.

På grund av vad jag sålunda anfört får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) för beredande under år 1919 av tilläggs pensioner åt pensionsstagarna vid handelsflottans pensionsanstalt å tilläggsstat för år 1919 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 106,000 kronor;

b) förklara, att tilläggs pensioner skola till pensionstagarna utgå med följande belopp, nämligen inom anstaltens första klass med 80 kronor, inom den andra klassen med 60 kronor, inom den tredje klassen med 50 kronor och inom den fjärde klassen med 45 kronor, samt

c) medgiva, att tilläggs pensionerna må till vederbörande pensionärer utgå å de tider, i den ordning och efter de grunder, som gällande reglemente föreskriver i fråga om de från anstalten utgående ordinarie pensionerna.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birger Looström.
